

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Funeris oratio magistri pallantis Spangel Theologie
professoris ad Vniuersitate[m] Heidelbergensem facta de
Jllustrissime d[omi]ne Margarethe morte Conthoralis
quondam Serenissimi Principis & domini ...**

Spangel, Pallas

[Heidelberg], 1501

"In eande Johanis volmanii [...]"

[urn:nbn:de:bsz:31-114186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114186)

De morte serenissime Do/
mine Margarete coniugis Illustrissimi Principis electoris
Philippi comitis palatini apud Rhenum Bavariae ducis . ac
sacri Romani imperij archidapiferi Carmini Leonardi pellica
ni Rubea quensis Adolescentis .

Gloria Sexus Spes Species Ars Regē Voluptas
Tempus: abit . virtus aurea morte caret .
Quam non liuor edax Unda ignis ledere possunt
Firma est viuenti : mortuo ⁊ vna manet
Hac miris vestita modis : hec maxima nostra
Hera . dei ⁊ cultus pectore ⁊ ore gerens
Mortales posuit : terrena negocia . curas
Atq; animam placuit consociare pijs
Jam pugne secura tenet palmam : superorum
Conscia delicti . dicite diua vale

In eandē Johānis volman
ni Bicensis Adolescentis Carmini .

Plangite vos iuuenes Buderis qui pergitis oras
Plangite respiades . pegasidesq; simul
Sessendam mortem iacturamq; irreparandam
Qua genus omne dolet contremis atq; gemit
Nobilis Hera diem clausit delecta minerve
Virtutum cultrix . ac probitatis honos
Jupiter altitonans animam rapiat peto dextra
Perferat in celum ad sidera summa locet

Ostende nobis domine misericordiam tuam **Et** salu-
tare tuum da nobis. Amen.

Siquempiam **S** florentissimū Heidelbergense gymnasiū
In rapax et implacabile fatū cōcitari dignū iudicārē In-
gens hodie mihi aduersus dirā mortē litiū ordiendarū
prestita fuisse occasio. Nā nobis preripuit Serenissimā dñam
Margaretā ducissam ab alto vetustoq; Bauarorū ducali sang-
uine pfectā. Copulatāq; felici pridem nubio Illustrissimo Bay-
varico duci Principi nrō Philippo comiti palatino rbeni Sa-
c̄ri romani imp̄ij tum electo r̄i tū archidapifero Que domū nr̄i
dycatus in vnica modo p̄sona nitentē m̄litudine natoꝝ nata-
rūq; ducaliū abunde ditauit. Nec rā secunda fuit vētre q̄ mēre
ac virtute maxima. Nā nobiles inter m̄sonas ipsa seminee dig-
nitate sceptrigera fuit et sc̄oꝝ muliebrū moꝝ tenuit monar-
chiā Verū quoniā morimur oēs. instar aquarū dilabimur oēs
Et securis ad radicē arboris posita p̄ noctes diesq; nō quiescit
quoad genitrici putredini succisos nos societ. Reddatq; forori
vermib; corrodedos Nihil noui nihil insoliti vorat letū nr̄a cū
bera nobilissima (cui? memoria sit in bñd̄cōe) cōptrauit Mors
suū pegit officiū Mors suis satisfecit morib;. Mors vetustam
et inflexibilē legē quā olim tulerat iustus iuder (qui nulla facun-
dia nulloue munere cor̄rūpi p̄t) ob̄suauit Nihil itaq; q̄ causer
aduersus crudelē mortē mihi derelictū video Cause cedo Cedo et
liti. Deus optimus facit vt cū mors letiferā falcē in nos extende-
rit nō incautos feriat s; patos inueniat nos et sup̄ne felicitatis
capaces. Ad rem p̄pero de qua sum dictur? Ne vero p̄ deuia va-
ger ad certā metho dū lumina mēt̄is desierit. In qua sub dialogo
Margareta Vera pet̄it. ab Vero sup̄stite Philippo pia suffrag-
gla. Nunc ad rem p̄ficiendā themat̄ loco sat̄ apte visum est oc-
currere verbū q̄nquagenarij (verent̄ ne celesti flamma p̄cussus
subitū pactat̄ interitū) qd̄ ad sc̄m̄ p̄pham Veliā curuat̄ popl̄i-
tib; dixit. iij. Regum ca. i. Obsecro vt miserear̄ anime mee Sic
meticulosus ille q̄nquagenari? inquit Obsecro vt miserear̄ ani-
me mee. Ne tamē dilectissimi fr̄es mens mea solito plus hebeat
inter dicend̄. Ne lingua balbuciat Neue cor̄por̄ audiedi vobis
trepat grām queso salutar̄e Marie virginis nob̄ impetrem?
Aue maria.

Hera sic prior herū adozitur

Verē confugiens ad te meum presidium Obsecro vt mis-
erearis anime mee.

Verus.

Quid mea nup̄ p̄sum̄ me sollicitas. quid obsecraris mihi p̄fecto
persuadere vix possum egere te mortalium misericordia.

Vera.

Si dum vita fungerer Vere. laudatum tecum seruavi cōiugis
Si flammis tue dilectionis cedis meis respoderim vnq̄. obse-
crantem exaudias Obsecro inq̄ vt miserearis anime mee.

Verus.

Non existimat mortalis homo te miseram quin poti⁹ equissi-
mo iustissimoq; dei iudicio saluatam.

Vera.

Si sp̄ dñi vitales auras carperem me fouisti ⁊ q̄dualiter Si
tue p̄paginis ampliatricem me coluisti. me sp̄ venerata es. Si
moribū de mihi (fatis incassum obutans) multo medicoꝝ p̄silio
succurrere cōptaui. Si noctes durasti insomniae ne mihi tuū
desset officiu. Si corpus meū critio primū q̄s familiariter dul-
citerq; p̄trectasti. Si sup̄ tam mortuam pios effudisti ploratus
Multo melius multoq; salubri⁹ exaudies p̄ anima mea precā.
tem Obsecro inq̄ vt miserear' anime mee.

Verus.

Tu dilecta nup̄ vxor mea pet' quidē. s; petēdi rōem nō accipio.
Tu nāq; minime malefida Jeshabēle es imitatae que naboth inf'
fecit prophetas baab' fuit zelosū Helīā est p̄secuta Nec cupidit'
ne regnandi cū a baltha semē interemisti regū Nec inuida cū He-
rodiate Jobem quē aspides tremuere necari p̄curasti. Nec fui-
sti purifaris vxor nec messalina. q̄rū altera petiuit a casto Jo-
seph adulterinos p̄cubitus Altera vō lassari q̄dē venire potuit.
nō facitari. Nō es secuta p̄tenciosas socrat' vxores. Daud instar
valide sapsontis sacramtū mariti p̄fide reuelasti. Nec cū michol
falsa narraasti saulī. Nec cū saphira mentica petro. Nec flagicio-
si partidis suasu procius alienigena cū belena te fecit extorē Ni-
bilo tādē femine corruptele te deformatā arbitroz sauciatā ue.

Vera.

Attamen obsecro. vt miserearis anime mee.

Verus

Uebemēti ducoꝝ admiratōe quid sibi velite hec p̄tinuata impor-
tunaq; p̄catio. Nempe dilecā p̄iūr te scio cū virgine deifera sino-
nis admod' rari fuisse ne lingue casū (q̄ facill' est) admitteres Fui-
sti cū maria magdalena penitens p̄fecta sedulaq; diuini vbi au-
scultatrix Nec nō cū katherina costi filia sc̄r̄arum lr̄arū amarrie
Tu cū belena cruce' indagatrice sacellū crexisti. missas instituisti

petuas Et impiali kantgunde fide fuasti infimonij Et vt vno
vbo coplectar multa te spratus su inter bur^o seli matronas om
nis pudicie omisq; vtrius esse specimen z exemplar pcpuum.

Hera.

Budistin bere citharedij ppham dicere iudicia dei abissus mlti
q vtiq; vas electonis dicit incoprehensibilia Nam tu scis Into
astu malignus ille spūs oē mortalū iter obsidet. vbiq; fraudis
telas ordit. hamos vbiq; fallaces iactitat vbiq; molit animas
pdere cibo. potu. vestitu. quiete. somno. vigilia. ludis verb. ioc
risu. cachinno. cogitatu. cōmissione. omissione. Nimiū itaq; de
muliercule fragil' infoncia victor' itaq; pfidis. cum inuentor doli
diabolus tot fortissimos tirones z doctos z ydeoras in cumba
charont' (vt aiunt) ad inferos credit' deuenisse Cum item morta
les fugiat diuina de animabo exur' sentencia. fac queso quod ob
secro. obsecro inq; vt miserearis anime mee.

Herus.

Vinc' me mea margaretha. quāq; ar iudicio vulgi mag' p salute
tua fecerim longe matorā tñ expectab Sz qd tu tibi fieri possas
ocius expedias z q; clarissime. Quod etenim tibi negare cogitē.
inuenies nihil.

Hera.

Ea modo abste fieri queso que p̄suevit sancta mater ecclesia be
nificia defunctis exhibere.

Herus.

Latp̄sa tibi vigili cū industria ducaltq; pompa nōnihil vt spero
p̄futura Ab eo nūc quo te tristia fata tibi subtraxerāt exhibere
c̄pi ¶ Et vt nōnulla (si p̄bas sit) tibi cōmemorē. In primis so
nore campane pro te sunt pulsare.

Hera.

Recte factum est Nam ille sunt ecclesie tube quib; soporosa bo
minū corda pelluntur ad intercedendū p̄ defunctis.

Herus.

Ego iucundo consortio tuo viduatus super te p̄fundos e pecto
retraxi gemitus z mestus effudi lacrimas.

Hera.

Grās ago. scetar' es dauidē regē p̄ssimū q sup morte ionathe
(quē nō secus atq; nisus eurtalū vnice dilexit) lugubres effudit
fmōes cū fletib; doleo dicēs sup te ff mi ionatha decore nimis
z amabil' sup amorē mulierū. Fleuit z sup parricidā patrūq; p
secutorē absolonē toabidīs tā lācets p̄fossim dicēs. Fili mi ab
solon absolon fili mi. q̄s tibi tribuat vt ego moriar p̄ te absolō

B. ij

fili mi fili mi absolō. Nec abire desleuit vtrosq; q̄s in peccat' (q̄
re p̄nciosius nihil) in cer tamib; bellis; veritus est occubuisse.

Verus.

Innūeri cerei mea p̄uisione in rē tuā sunt accensi dū nouissima
tarda q; traheres sūspira. dū lōga cū p̄cessiōe m̄sonarū regula
riū par̄p̄ carceruarū cleri Antistitū Abbatū ingenuorū Uniuersit
cat' n̄re senatorū Pleb̄ iuuenū q; Senū q; fun' tuū deserret in tē
plū. mandaret ter: e. sacre tenerent exequie. celeb resq; mille p̄ te
canerent legerentq;. **Vera.**

Pietatē laudo tuā. Hac em̄ cereorū accēsiōe prestat' ecclia mili
tās sese expectere q̄rin' anime purgāde a dolorib; eripiāt terra q;
caligine Necnō ad lucē verā q̄ x̄ps est pueniāt. Quā p̄p̄ clerici p̄
sepe repetūt p̄ desūct' Requie' et̄nā dona eis dñe z lux p̄pe. l. cis.

Verus.

Nedū insup aq̄rū sacratarū aspgine corūp' exanguē tuū maduit
s; z seretū ac fra q̄ tepditā retinet sepenūero b̄ndict' aq; s; irrozat'

Vera.

Probe factū est istud. Nā sic aq; flāmas extinguit sic ecclie suffra
gis ros supne mie dīros ignis cruciat' in aiab; purgād; medī
catū.

Verus.

Luctuosus vestib; capucijs antrozsum in lōgū porrecc; lūib; in
terzā versis delatū funus tuū cū filijs hūiliter sum securus.

Vera.

Et h̄ opus pietatē redoler' Velut em̄ pestifera supbia p̄dit sic hu
militatōe celi māsiō p̄quir' Sicut etiā vag' sensus diffrabit sic
recollectū deuorōem intēdere sat' h̄emus exploratū Vultus eē
in terzā declinati mortales monēt vt memores sint iudicij desū
ctoz. Memoresq; s̄at qm̄ cinis sunt z in cinerē p̄uertent' Secū
q; repetāt qd̄ eccliaisticus mortui p̄sonā gerēs ait Memor esto
iudicij mei sic erit z tuū Mibi heri tibi hodie Verbū istd̄ nota
tu memoratūq; dignissimū est. qd̄ eccliaistic' mortui p̄sonā gerēs
dixit ad viuētē Memor esto iudicij mei sic erit z tuū Mibi heri
tibi hodie.

Verus.

Funebribus pannis z funus z rumbam vestiui tuam.

Vera.

Nec istud p̄lo caret misterio Vltus em̄ es corpso desiderare q̄rin'
p̄ stolā moralitat' q̄s niger ille p̄an' indicat ad glōsam immor
talitat' stolā p̄ candorē linchei designatā p̄ mouear p̄ ducarq;

Verus.

Sepe monumētū thurificat' z dulce; ibi spirat timia mie' odor.

Vera.

Et id p̄mendo Hoc em̄ opus sibi vult. nedū orōnes fidelīū de;

notas instar grati odor? ad deū ascendere Verū etiā animas li-
berari p̄s p̄cib; a squalorib; ferocibusq; inferni.

Deus.

Psallat apud sepelcrū tuum graui modulatione que possit
auditores ad cōmiserationem excitare.

Deus.

Gaudeo sic ordinas puro vt glorificet deus rerū p̄dico: z ad p̄-
petuo laudandum deum sp̄s meus celis inferatur.

Deus.

Elemosinis pctā tua (si q̄ admiser) penasq; si q̄s luere coger) Ire-
dimo. Intercessores pl̄imos p̄stuo Multiplicant tibi defūcro-
rū officia Dissarū sacrificia Simōnes diuini vbi Aliaq; pietas
opa sp̄s alii maloz absterisua ne tua te fallat lōga spes z obsecra-
tio.

Deus.

Quāquidē Carissime nup̄ p̄iur maior me misellā pietate p̄secu-
es q̄s ab hōie sperare potuerim. Docuisti q; natos nros pietatez
qua nūc me. te v̄o post pl̄ima lustra sciāt afficere Grās ago im-
morales Et p̄ tuo in me studio q̄ deuotissimo dec tibi d̄s de su-
supnis sedib; vberē b̄ndcōem Faciat te custodē pacē Custodē ve-
ritatē Custodē iusticie Irāndis cōpressores. Lultorē religio-
is Suggestat vires Addat robur z p̄siliū. vt in p̄specu tuo malig-
ni cadāt. saluent iusti. p̄terant cōmua pctōz. Cōfuet q; te longe-
uum nroz filioz parentē Et post fata corpis inter agmina brōz
rū sp̄um misericordie tue suscipe mercedem Vale.

Deus.

Et tu Carissima p̄iur mea vale Vale purpurea q̄ndā rosa mea
sub q̄ nunq; spine vel aculei laruerūt Vale dimidiū anime mee.
Vale vale p̄petuoq; vale. Et vbi supas sedes nacta fuer) Ora p̄
nobis deū. Nūc vt ad calcē Dōnis p̄perem Unuersitas ornati-
ssima te cōmonefacio te p̄immortale deū obtestor perq; crucifixū
v̄m h̄ielum d̄m n̄m dep̄cor q̄tin? exemplar pietatē exēplar cle-
mēcie (nec aduloz) principē n̄m seq̄ria ac e corde deuoto missis
in terrā genib; meū animā nobilissime Pudicissime. deuotissi-
me. v̄uolissimeq; nrē pridē d̄ne Margarethe orōne dominica
deco facias cōmendaram.

Pater noster.

Spiritus Margarethe nostre Et fidelium anime per
maximam dei misericordiā. Requiescāt in pace. **Di.**

Oratio Funeris Heidelbergē habitā Finit.